

Poznatky veřejné ochránkyně práv z oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi

29. 11. 2017

Obsah příspěvku

- **Příspěvek na živobytí**
 - šetření v místě bydliště
 - podstatný pokles příjmu
 - sociální a majetkové poměry a uplatnění nároků
- **Mimořádná okamžitá pomoc**
 - nezbytný jednorázový výdaj
 - nezbytné základní předměty dlouhodobé potřeby
 - náklady související se vzděláním a zájmovou činností dětí
- **Dávky na bydlení – formy bydlení**

Právní úprava dávek pomoci v hmotné nouzi

<https://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-stanoviska/>

Příspěvek na živobytí

- str. 148 a násl. sborníku
- slouží k úhradě výživy a ostatních základních osobních potřeb (oblečení, obuv, bytové vybavení, léky, doprava, telekomunikace, rekreace a kultura, vzdělávání..)

Příspěvek na živobytí

Komu je určen?

- zpravidla **osobám s trvalým pobytem a bydlištěm na území ČR** (výjimky - občané EU po 3 měsících...) – i osoba bez přístřeší je povinna uvést adresu místa, kde se převážně zdržuje - sp. zn. 7665/2014/VOP
- **s nedostatečným příjmem** (str. 114 a násl. sborníku),
- příjem (70 % příjmu ze závislé činnosti, 80 % z nemocenské a podpory v nezaměstnanosti, 80 % z příjmu z důchodu, SVČ – min. fiktivní částka) po odečtení nákladů na bydlení (max. 30 %, 35 %) nedosahuje částky živobytí
- **s nedostatečnými celkovými a sociálními majetkovými poměry** (str. 120 a násl. sborníku)
- **a které si nemohou zvýšit příjem vlastním přičiněním** (uplatněním nároků, využitím majetku, vlastní prací – výkon veřejné služby, str. 134 a násl. sborníku)

+ výjimky, kdo není v hmotné nouzi (**není v evidenci uchazečů o zaměstnání** / v pracovním / obdobném vztahu **alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně** / nevykonává SVČ, ve VTOS / vazbě...) str. 92 sborníku

Nejčastější námitky stěžovatelů

Mají pracovníci úřadu práce právo provést v bytě šetření?

Návštěva u pana B.

Pan B. dlouhodobě pobírá příspěvek na živobytí. Jednoho dne jej neohlášeně navštívil v jeho bytě sociální pracovník úřadu práce, který v bytě zastihl i paní C. Prohlídkou bytu sociální pracovník zjistil, že paní C. má v bytě věci osobní potřeby a oblečení, na základě čehož dospěl k závěru, že paní C. v bytě bydlí. Z tohoto důvodu úřad práce odňal panu B. dávku. Pan B. se brání, že paní C. u něj byla pouze na návštěvě. Pracovník ÚP neměl právo provést v bytě šetření, navíc neohlášené, neboť jde o zásah do soukromí.

Šetření v místě bydliště

- str. 106 a násl. sborníku
- § 63 ZPHN právo provést šetření v místě bydliště
- sociální šetření / šetření v místě pro vyhodnocení podmínek nároku na dávku
- **se souhlasem** žadatele o dávku, příjemce dávky, SPO

Případ VOP: sp. zn. 4972/2015/VOP

V případě, že úřad práce provedl sociální šetření bez souhlasu příjemce dávky, nelze skutečnosti zjištěné při šetření využít jako podklad pro rozhodnutí.

Pokud odmítne, čímž znemožní provedení šetření, hrozí zamítnutí či odnětí dávky.

Instrukce MPSV č. 6/2015 (sociální šetření na ÚP)

Instrukce MPSV č. 19/2016 (minimální standard sociální práce na ÚP)

Šetření v místě bydliště

Případ VOP: sp. zn. 5824/2013/VOP

I. V řízení o příspěvku na živobytí je zaměstnanec orgánu pomoci v hmotné nouzi oprávněn vstoupit se souhlasem žadatele o dávku do jeho obydlí s cílem provést zde sociální šetření. Sociální šetření je vždy nepochybně zásahem do soukromí žadatele o dávku, proto by mělo být realizováno pouze v odůvodněných případech v souvislosti s plněním povinností, které zákon o pomoci v hmotné nouzi zaměstnancům úřadu práce ukládá, například v souvislosti se zjištěním celkových sociálních a majetkových poměrů žadatele o dávku.

II. **Zaměstnanec úřadu práce není povinen dopředu žadateli o dávku sdělit termín sociálního šetření**, pokud jej však v místě bydliště nezastihne, nemůže bez souhlasu žadatele o dávku sociální šetření provést.

III. Zaměstnanec úřadu práce není oprávněn při sociálním šetření vstupovat na pozemek žadatele o dávku bez jeho souhlasu a pořizovat fotodokumentaci movitých a nemovitých věcí ve vlastnictví žadatele o dávku pro účely řízení o dávce. Obrazové záznamy pro účely řízení o dávce pomoci v hmotné nouzi lze pořídit pouze tehdy, pokud jsou splněny podmínky ohledání dle ustanovení § 54 správního řádu.

Šetření v místě bydliště

Pokud žadatel o dávku / příjemce dávky šetření odmítne, čímž znemožní provedení šetření, hrozí zamítnutí či odnětí dávky.

Případ VOP: sp. zn. 1336/2015/VOP

Odmítne-li žadatel o dávku pomoci v hmotné nouzi provedení sociálního šetření s odkazem na návštěvu lékaře, měl by návštěvu lékaře následně úřadu práce doložit. V opačném případě se vystavuje riziku nepřiznání dávky.

Případ VOP: sp. zn. 1580/2017/VOP

Nelze-li provést opakované ohlášené šetření v místě za účelem vyhodnocení nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi (§ 63 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi) z důvodu, že stěžovatel se nachází ve vazbě, musí orgán pomoci v hmotné nouzi ověřit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku na základě provedení jiných důkazů.

Šetření v místě bydliště

- oprávnění k provedení šetření
 - služební průkaz + zvláštní oprávnění

Případ VOP: Sociální šetření s neplatným služ. průkazem (sp. zn. 3581/2012/VOP)
Znemožnění provedení sociálního šetření k ověření skutečností pro nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi ze strany klienta nemůže být důvodem pro zamítnutí žádostí o dávky, pokud sociální pracovnice neměly k provedení sociálního šetření oprávnění (platný služební průkaz s fotografií).

Šetření v místě bydliště

- **není vždy nezbytné** (NSS č.j. 3 Ads 133/2008-70)
 - bezdůvodné opakované šetření v krátkých intervalech může být šikanózní - NSS č.j.: 3 Ads 133/2008 - 70
- žadatel o dávku má povinnost sdělit místo faktického bydliště
- **může být i neohlášené**
 - pokud není dvakrát zastižen, je třeba dojednat termín předem

Případ VOP: sp. zn. 5137/2016/VOP

- I. Úřad práce by neměl zamítnout žádost o dávky pouze z důvodu opakovaného nezastižení žadatele při provádění sociálních šetření, která nebyla předem ohlášena. **Alespoň jedno sociální šetření bylo mělo být provedeno až po předchozím ohlášení.**
- II. Úřad práce by neměl provádět sociální šetření v době, kdy byl předem informován o důvodech nepřítomnosti žadatele v místě bydliště, zejména pokud se jedná o zdravotní důvody.

Nejčastější námitky stěžovatelů

Podstatný pokles příjmu

Tři měsíce bez příjmu

Pan D. přišel o práci a požádal o podporu v nezaměstnanosti. Poté, co úřad práce přestal podporu vyplácet, chtěl pan D. požádat o příspěvek na živobytí, neboť se mu nepodařilo sehnat nové zaměstnání. Pracovník úřadu práce mu řekl, že má přijít až za tři měsíce, neboť příspěvek na živobytí se vypočítává z příjmu za předchozí 3 měsíce. V této době pobíral pan D. podporu, a proto by mu nárok na dávku nevznikl. Pan D. je zoufalý, neboť neví, jak tuto dobu přečká bez finančních prostředků.

Podstatný pokles příjmu

- str. 114 a násl. sborníku
- při podání žádosti úřad práce hodnotí příjem **za tři předchozí měsíce**
- **x podstatný pokles příjmu**
 - = ztráta příjmu z výdělečné činnosti, ukončení výplaty podpory v nezaměstnanosti, ukončení výplaty rodičovského příspěvku...
 - v měsíci podání žádosti (nebo dva měsíce předtím)
 - alespoň o 1.000,- Kč / třetinu příjmu
 - úřad práce zohlední příjem v měsíci, kdy došlo k podstatnému poklesu příjmu

Podstatný pokles příjmu

Případ VOP: podstatný pokles příjmu žadatele o příspěvek na živobytí (sp. zn. 1092/2013/VOP)

Pokud o dávky pomoci v hmotné nouzi požádá osoba v důsledku podstatné ztráty příjmu či jeho části (např. příjmu z výdělečné činnosti, podpory v nezaměstnanosti, rodičovského příspěvku), nebere orgán pomoci v hmotné nouzi v úvahu při hodnocení nároku na dávky příjem tohoto žadatele, který obdržel v předcházejících třech kalendářních měsících, nýbrž přihlíží k příjmům v měsíci, v němž žadatel příjem ztratil a požádal o dávky pomoci v hmotné nouzi.

Podstatný pokles příjmu

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2016, čj. 43 Ad 84/2015 – 46
Krajský soud v Praze konstatoval, že podstatný pokles příjmu nastává i tehdy, pokud žadatel podal žádost o dávku v měsíci, kdy ukončil samostatnou výdělečnou činnost. Podle závěrů soudu platí, že v případě podstatného poklesu příjmu může být rozhodným obdobím i jediný kalendářní měsíc, a to v situaci, kdy je žádost o dávku podána v tomtéž měsíci, v němž k podstatnému poklesu příjmu došlo.

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmů prodejem majetku (auta)

Felicie pana Emila

Pan E. žije v Praze a již tři roky pobírá příspěvek na živobytí. Úřad práce se náhodou dozvěděl, že pan E. vlastní starou Škodu Felicii, proto ho vyzval, aby auto prodal a zvýšil si tak svůj příjem. Pan E. to odmítl, sdělil, že auto dostal darem, automobil má z důvodu špatného technického stavu hodnotu pouze 1.000,- Kč. Pan E. také namítl, že auto potřebuje k hledání zaměstnání. Úřad práce přesto příspěvek na živobytí snížil a následně dávku odňal.

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmů prodejem majetku (auta)

Případ VOP: (sp. zn. 3955/2013/VOP)

Pokud úřad práce zjistí, že příjemce příspěvku na živobytí vlastní osobní automobil, může snížit výši příspěvku na živobytí a následně dávku odejmout, jestliže příjemce dávky vozidlo **nevyužívá k výdělečné činnosti / k jiným způsobem nezajistitelné dopravě do školy či zaměstnání a vozidlo nepřispívá k pracovnímu uplatnění**. Současně se musí zabývat tím, zda lze prodej vozidla po osobě **spravedlivě žádat a jakého zisku lze prodejem vozidla dosáhnout**. Svou úvahu by měl vtělit do odůvodnění oznámení / rozhodnutí o dávce.

Stanovisko MPSV: prodej se **nevyžaduje**, pokud prostředky z prodeje stačí na krátkou dobu (méně, než tři měsíce), vozidlo je neprodejné, špatná dopravní obslužnost...

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmů prodejem majetku (auta)

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2016, čj. 20 Ad 14/2016-33
Krajský soud v Ostravě se zabýval situací matky, která získala od otce darem finanční prostředky na pořízení osobního automobilu za účelem zajištění péče o děti. Matka zakoupila vůz za částku 60.000,- Kč. Úřad práce následně vyzval příjemkyni dávek pomoci v hmotné nouzi k prodeji vozidla.

Soud konstatoval, že **požadavek, aby žadatelka o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení prodala motorové vozidlo malé hodnoty, které jí bylo darováno otcem za účelem zkvalitnění péče o tři děti předškolního věku, je v rozporu s účelem pomoci v hmotné nouzi (§ 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi).**

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmu prodejem majetku (chaty se zahrádkou)

VOP sp. zn. 5985/2014/VOP/AV

Vlastní-li žadatel o příspěvek na živobytí majetek, orgán pomoci v hmotné nouzi nemůže bez dalšího přiznat nižší příspěvek na živobytí, ale je povinen zjišťovat hodnotu majetku, jeho prodejnost, výši zisku, kterého by se dosáhlo jeho prodejem či jiným využitím a po jakou dobu by zisk stačil k zajištění základních životních podmínek. Dospěje-li orgán pomoci v hmotné nouzi k závěru, že prodej či jiné využití majetku lze spravedlivě žádat, měl by klienta vyzvat k využití majetku a dát mu k tomu přiměřenou lhůtu, a teprve poté přistoupit k přiznání nižšího příspěvku na živobytí.

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmu využitím majetku

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2014, č. j. 6 Ads 97/2013 – 6

„Zdejší soud považuje za nesprávný právní názor zastávaný správními orgány (a aprobovaný krajským soudem), **na základě něhož stěžovateli výhradně kvůli řádnému plnění jeho soukromoprávních povinností odňaly příspěvek na živobytí**, tj. ústavně zaručenou pomoc pro zajištění jeho základních životních podmínek. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že za shora popsanych okolností nebylo možné po stěžovateli spravedlivě žádat, aby rezignoval na řádné splnění své soukromoprávní povinnosti a upřednostnil na úkor věřitele úhradu svých vlastních potřeb.

Jednoznačně je třeba odmítnout koncepci, podle níž by osoba v hmotné nouzi v podstatě mohla zadržet jakékoli hmotné prostředky, které se v důsledku civilních právních vztahů ocitnou v jejím držení, s poukazem na to, že je její prioritou zajistit si svou výživu a nikoli plnit své závazky, tj. např. odevzdat půjčenou věc apod.“

Nejčastější námitky stěžovatelů

Zvýšení příjmu využitím majetku (majetku osoby blízké)

Podle rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11.05.2016, čj. 20 Ad 48/2015 - 27
Při posuzování celkových sociálních poměrů dle § 15 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, je třeba vycházet z toho, že **placení nájemného mezi blízkými příbuznými při soužití v jednom rodinném domě, byť ve dvou samostatných bytových jednotkách, samo o sobě neodporuje dobrým mravům a není v rozporu se zákonem**, neboť rodiče obecně vůči svým zletilým dětem nejsou ze zákona povinni poskytovat jakékoliv plnění. **Dobrým mravům však odporuje dohodnutá výše nájemného, která je likvidační pro zletilé dítě vzhledem k jeho příjmu a neschopnosti i přes značné úsilí dosáhnout s ohledem na svůj zdravotní stav vyššího příjmu.**

Soud se ztotožnil s názorem žalovaného, že na žalobce připadá aplikace ustanovení § 15 ZoPHN, neboť na trvání stavu hmotné nouze se podílí i povinnost platit předmětné nájemné matce jako vlastníkovu rodinného domu. **Úřad práce nepochybil, pokud nájemné placené matce při výpočtu doplatku na bydlení nezohlednil.**

Nejčastější námitky stěžovatelů

Uplatnění nároku na výživné

sp. zn. 3925/2015/VOP/AV nárok na výživné od bývalého manžela

ÚP postupuje v rozporu se zákonem, pokud ukládá příjemci PnŽ povinnost, aby soudně uplatnil nárok na výživné rozvedeného manžela, aniž by se zabýval tím, zda lze tento postup spravedlivě žádat (§ 13 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi), tedy aniž by zjišťoval, zda má neschopnost příjemce dávky sám se žít původ v manželství nebo v souvislosti s ním a zda jsou splněny další podmínky pro uložení vyživovací povinnosti bývalému manželovi.

§ 760 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

(1) Není-li rozvedený manžel **schopen sám se žít** a tato jeho **neschopnost má svůj původ v manželství** nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost, **lze-li to na něm spravedlivě požadovat**, zejména s ohledem na věk nebo zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů.

Rozsudek NSS, 10. 12. 2015, č. j. 9 Ads 38/2015 - 26

Jako důkazní prostředek pro účely řízení o přídavku na dítě ke zjištění výše výživného nestačí mimosoudní dohoda o výživném.

Rozsudek NSS, 27. 4. 2015, č. j. 8 Ads 23/2015 - 32

Mimosoudní dohodu rodičů o výši výživného nelze považovat za způsobilý důkazní prostředek ke zjištění výše výživného. Jak už Nejvyšší správní soud uvedl výše, u takové dohody není postaveno najisto, že dohodnutá výše výživného objektivně odpovídá schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného rodiče a odůvodněným potřebám dítěte, a že je tedy skutečně nezbytné, aby se na úhradě potřeb dítěte finančně podílel i stát prostřednictvím dávek státní sociální podpory.

Možnost zvýšit si příjem

- uplatněním nároků a pohledávek
 - dávky nemocenského a důchodového pojištění, státní sociální podpory, výživné, nároky z pracovních vztahů, jiné pohledávky ...
- prodejem / jiným využitím majetku
 - **NE** nemovitost / byt k přiměřenému trvalému bydlení
 - **NE** prostředky zdravotnické techniky / pomůcky osob zdrav. postižených
 - **NE** motorové vozidlo využívané k výdělečné činnosti / jiným způsobem nezajistitelné dopravě do školy / zaměstnání či k hledání zaměstnání
 - **NE** penzijní připojištění se státním příspěvkem
 - **NE** běžné oděvní součásti
 - **NE** obvyklé vybavení domácnosti
 - **NE** hotovost do 6.820,- Kč
 - **NE** zvířata – společníci
 - **NE** majetek, který přispívá k pracovnímu uplatnění – úvaha úřadu práce
 - **NE** věci k plnění pracovních úkolů / výkonu podnikatelské činnosti...
- **NE**, pokud nelze spravedlivě žádat nebo uplatnění by nebylo úměrné zisku
 - prostředky z prodeje stačí na krátkou dobu (méně, než tři měsíce), vozidlo je neprodejné, špatná dopravní obslužnost, vozidlo v hodnotě 60.000 slouží rodině se 3 dětmi předškolního věku, vozidlo slouží k zajištění péče o zdravotně postiženou matku

Mimořádná okamžitá pomoc – str. 196 a násl.

- jednorázová dávka (lze poskytnout i opakovaně)
- nenároková dávka
- subsidiarita dávky (situaci nelze řešit jiným způsobem)
- jediná dávka – poskytuje se v šesti situacích

VOP sp. zn. 1297/2015/VOP/AV

„Mimořádná okamžitá pomoc **je jedna dávka, která je poskytována z několika důvodů**. Klient je oprávněn do žádosti o MOP uvést více důvodů, kvůli nimž žádá o její poskytnutí, resp. je povinen popsat svou sociální situaci. Jestliže klient uvede nesprávný důvod pro poskytnutí MOP a úřad práce se znalostí jeho sociální situace vyhodnotí, že MOP lze poskytnout z jiného důvodu, je povinen ji přiznat z tohoto jiného důvodu. Pokud klient v žádosti pouze popíše svou nepříznivou sociální situaci, je povinností úřadu práce posoudit, zda lze k jejímu řešení MOP poskytnout a z jakého důvodu, případně klienta vyzvat k doplnění žádosti.“

Mimořádná okamžitá pomoc – str. 196 a násl.

- MOP v případě hrozby vážné újmy na zdraví – str. 205 a násl. sborníku
- MOP v případě vážné mimořádné události – str. 211 a násl. sborníku
- MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje – str. 214 a násl. sborníku
- MOP na úhradu nákladů na předměty dlouhodobé potřeby – str. 236 a násl. sb.
- MOP na výdaje související s dětmi – str. 248 a násl. sborníku
- MOP při ohrožení sociálním vyloučením – str. 255 a násl. sborníku

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

Předmět	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Úhrada za vstupní lékařskou prohlídku při nástupu do zaměstnání				
Nedoplatek na energiích				
Jistota při uzavření nájemní smlouvy (kauce)				
Doplatky na léky				
Náklady na stěhování				
Regulační poplatek za využití lékařské pohotovosti				
Kolky na úhradu soudního poplatku				
Poplatek za vydání občanského průkazu za průkaz ztracený				
Jízdné v případě ztráty peněžních prostředků				
Doprava do onkologického centra				
Jízdné na rekvalifikační kurz				
Úhrada noclehu na noclehárně				
Jízdné do zaměstnání v prvním měsíci				

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

Předmět	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Úhrada za vstupní lékařskou prohlídku při nástupu do zaměstnání	ano			
Nedoplatek na energiích		ano (DnB, PnB)		
Jistota při uzavření nájemní smlouvy (kauce)	ano			
Doplatky na léky			ne	
Náklady na stěhování	ano			
Regulační poplatek za využití lékařské pohotovosti			ne	
Kolky na úhradu soudního poplatku			ne	
Poplatek za vydání občanského průkazu za průkaz ztracený	ano			
Jízdné v případě ztráty peněžních prostředků	ano			
Doprava do onkologického centra	ano NSS č. 4 Ads 145/2015 – 24			
Jízdné na rekvalifikační kurz			ne NSS č. j. 3 Ads 7/2013-31	
Úhrada noclehu na noclehárně	ano			
Jízdné do zaměstnání v prvním měsíci	ano			

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

VOP sp. zn. 3793/2015/VOP/AV náklady na stěhování

- I. Orgán pomoci v hmotné nouzi postupuje v rozporu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi [§ 2 odst. 5 písm. a)], pokud nevyhoví žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc k úhradě nezbytného jednorázového výdaje bez dalšího pouze z důvodu, že žadatel mohl výdaj očekávat. **Zákon o pomoci v hmotné nouzi nepodmiňuje poskytnutí jednorázové dávky pomoci v hmotné nouzi k úhradě nezbytného jednorázového výdaje tím, že musí jít o nepředvídatelný výdaj.**
- II. V situacích, kdy není možné s úhradou nákladů posečkat (např. úhrada nákladů za stěhování), je možné výjimečně přiznat jednorázovou dávku pomoci v hmotné nouzi (mimořádná okamžitá pomoc) i poté, kdy byl náklad uhrazen.

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. června 2015, č. j. 20Ad 36/2014-49 - MOP na úhradu dopravy autem do lékařského zařízení
Úřad práce dávku nepřiznal, neboť žadatelka – onkologická pacientka - měla možnost využít bezplatné dopravy sanitkou, kterou odmítla.

Nejvyšší správní soud č. j. 4 Ads 145/2015 – 24 – MOP na pravidelné dojíždění do nemocnice na ambulantní pooperační radioterapii automobilem
Pokud správní orgány nezjišťovaly, jaké je zdravotní postižení syna stěžovatelky a náročnost péče stěžovatelky o jejího syna a těmito okolnostmi se nezabývaly, přestože stěžovatelka tento důvod, proč nemohla využít služby hrazené zdravotní pojišťovnou, namítala, nelze než konstatovat, že rozhodnutí správních orgánů nevychází z dostatečně zjištěného skutkového stavu, který tak vyžaduje zásadní doplnění.

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

- ne na hrazení dlouhodobě se opakujících nákladů, přičemž u dlouhodobě užívaných léků ani není třeba zkoumat, zda lze poskytnout bezdoplatkový lék (sp. zn.: 4 Ads 10/2015)
- ne na úhradu jízdného k účasti na výuce práce na PC v rámci individuálního akčního plánu organizovaného úřadem práce, když jízdné je propláceno úřadem práce (sp. zn.: 3 Ads 7/2013)
- ne na zimní lyžařský pobyt, kde hodlala žalobkyně provozovat v rámci své dobrovolnické činnosti doprovod a trasérství nevidomých (sp. zn. 4 Ads 84/2010)
- ne na jídlo, pití, oblečení a úhradu nákladů na bydlení u osoby, která splňuje podmínky pro uznání za osobu v hmotné nouzi, ale žije v domácnosti s matkou, které nic nebrání, aby byla evidována jako uchazečka o zaměstnání a aby uzavřela s bývalým manželem, vlastníkem bytu, kde osoby bydlí, nájemní smlouvu – sp. zn.: 3 Ads 87/2012)

MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje

Nezbytný jednorázový výdaj - neurčitý právní pojem

- jednorázový výdaj – zpravidla se pravidelně neopakuje
- je nezbytný (nutný) pro zajištění základních potřeb - je nevyhnutelné jej uhradit
- je mimořádný - stojí mimo řádné běžné každodenní výdaje
- nemusí být nepředvídatelný a neočekávatelný (lze na doklady potřebné k přijetí do zaměstnání) - VOP sp. zn. 3793/2015/VOP/AV
- je konkrétní – je třeba jej vyčíslit
- nepodřaditelný pod jiný druh MOP
- není možné jej uhradit z jiných zdrojů
- zpravidla není uhrazený (výjimečně lze přiznat i na uhrazený výdaj – nebylo možné posečkat s úhradou)

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

Předmět	Ano	Ne	Spíše ano	Spíše ne
Lednice				
Pračka				
Záclony				
Povlečení				
Vařič				
Vodovodní kohoutek				
Televize				
Set-top box				
Dioptrické brýle				
Kotel				
Kočárek				
Skříň				

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

Předmět	Ano	Ne	Spíše ano	Spíše ne
Lednice	ano			
Pračka	ano VOP sp. zn. 4436/2015			
Záclony		ne		
Povlečení		ne VOP sp. zn. 1340/2015		
Varič	ano			
Vodovodní kohoutek	ano			
Televize		ne		
Set-top box		ne		
Dioptrické brýle	ano NSS čj. 3 Ads 84/2012-48			
Kotel	ano			
Kočárek			ano (porodné)	
Skříň	ano NSS čj. 5 Ads 187/2016-28			

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

VOP sp. zn. 1340/2015/VOP/JČ

I. Hrozí-li žadateli v důsledku používání vypraného použitého textilu zhoršení kožního onemocnění, je povinen tuto skutečnost osvědčit v řízení o přiznání mimořádné okamžité pomoci nálezem ošetřujícího lékaře.

II. Za nezbytný základní předmět dlouhodobé potřeby nelze považovat kancelářské křeslo, v němž se žadateli o mimořádnou okamžitou pomoc příjemně sedí, pokud se v jeho domácnosti nacházejí jiné židle, které lze používat k sezení a žadatel nemusí dlouhodobě setrvávat ve vynucené poloze v sedu např. z důvodu výkonu výtěžné činnosti.

III. Orgán pomoci v hmotné nouzi je oprávněn zjišťovat, jakým způsobem si žadatel o mimořádnou okamžitou pomoc opatřil předmět dlouhodobé potřeby v situaci, kdy náklady na jeho pořízení představují podstatnou část jeho příjmu, nebo jej dokonce přesahují. Toto zjišťování zahrnuje i jméno osoby, jež daný předmět žadateli zakoupila.

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

Nejvyšší správní soud č. j. 3 Ads 84/2012-48 – MOP na dioptrické brýle pouze v základním provedení

„Nelze stěžovateli přisvědčit v tom, že by správní orgány měly při posuzování výše mimořádné okamžité pomoci zohledňovat i estetické a jiné aspekty vážící se k charakteru zboží či služby opatřených na základě jednorázového výdaje, neboť je skutečně pouze na stěžovateli, jaké zboží, službu či jiné plnění si svobodně vybere. Na orgánu pomoci v hmotné nouzi je, aby posoudil nezbytnou výši tohoto výdaje a v rámci své úvahy určil adekvátní výši mimořádné okamžité pomoci podle celkových sociálních a majetkových poměrů žadatele.“

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

VOP sp. zn. 4436/2015/VOP/AV

... „Správní orgán I. stupně dostatečným způsobem zjistil celkovou sociální a majetkovou situaci stěžovatele a na základě posouzení této situace nijak nevybočil z mezí správního uvážení, když MOP nepřiznal. Postupoval v souladu se zákonem, pokud dospěl k závěru, že celkové sociální poměry umožňují řešit stěžovateli situaci s pomocí rodiny. Podle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi se celkovými sociálními poměry rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. Při posuzování celkových sociálních poměrů orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují osoby blízké. Úřad práce přihlédl při rozhodování o žádosti stěžovatele k tomu, že stěžovateli může pomoci jeho dcera tak, že mu umožní využití své pračky. Úřad práce se zabýval rovněž tím, že zvýšené náklady na vodu a energie mohou být promítnuty do výše dávek na bydlení, které dcera stěžovatele pobírá. ... Není překročením mezí správní úvahy, pokud úřad práce přihlédl k tomu, že stěžovatel sám zapříčinil neodborným zásahem do pračky zvýšené náklady na její opravu. ...“

MOP k úhradě nákladů na pořízení / opravu nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby

Krajský soud v Českých Budějovicích, sp. zn. 53 Ad 4/2016, 30. června 2016 – mimořádná okamžitá pomoc na pořízení skříní (podána kasační stížnost)

MOP se vždy váže ke konkrétní situaci spojenou s výdajem, na který osoba nemá dostatek prostředků. Neposkytuje se paušálem všem, kteří o ni požádají. Poskytuje se na základě komplexního zhodnocení individuální celkové situace žadatele a odůvodněnosti konkrétního výdaje. Orgán pomoci v hmotné nouzi v rámci správního uvážení posuzuje, zda předmět, na jehož úhradu osoba žádá poskytnout pomoc, **má charakter předmětu dlouhodobé potřeby** a zároveň hodnotí, zda předmět **není příliš nákladný, zda je nepostradatelný a jeho pořízením nedojde ke zhoršení majetku třetí osoby**. Výše dávky může být určena **podle nejlevnější ceny** požadovaného předmětu dlouhodobé potřeby. Soud poukazuje na zjištění učiněné v bytě žalobkyně o tom, že ta dvě skříně má, přičemž jedna z nich není účelově využívána (jsou v ní vystaveny skleničky), část druhé skříně slouží pro uložení obuvi. Nebylo vzato v úvahu, že věci nevhodné pro danou sezónu lze přechodně uložit do jiného úložného prostoru. Soud uzavírá, že u žalobkyně se nejedná o mimořádnou situaci vyžadující poskytnutí dávky. Žalobkyně nepředložila ani žádnou cenovou nabídku požadovaného předmětu.

MOP na vzdělání a zájmovou činnost dětí

Náklad	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Cvičební úbor (včetně obuvi)				
Školní aktovka				
Housle na zájmový kroužek				
Letní tábor				
Školkovné				
Obědy ve školní jídelně				
Výdaje na dopravu do školy				
Ubytování na internátu				
Ubytování na kolejích				
Počítač				
Pořízení lyží na lyž. výcvik				
Přezůvky do školy				
Poplatek za přijímací řízení na vysokou školu				
Náklady na pomoc v rodinné poradně				
Náklady na první setkání s mediátorem uložené soudem				

MOP na vzdělání a zájmovou činnost dětí

Náklad	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Cvičební úbor (včetně obuvi)	ano			
Školní aktovka	ano			
Housle na zájmový kroužek				ne (výpůjčka)
Letní tábor	ano			
Školkovné			ne	
Obědy ve školní jídelně		ano (projekt)		
Výdaje na dopravu do školy	ano			
Ubytování na internátu				ne
Ubytování na kolejích			ne NSS č. j. 4 Ads 90/2012 – 27	
Počítač				ne
Pořízení lyží na lyž. výcvik				ne (výpůjčka)
Přezůvky do školy	ano			
Poplatek za přijímací řízení na vysokou školu			ne NSS č. j. 4 Ads 162/2011 - 145	
Náklady na pomoc v rodinné poradně	ano			
Náklady na první setkání s mediátorem uložené soudem			ne	

MOP na vzdělání a zájmovou činnost dětí

Příklady výdajů:

- výdaje na učebnice a učební pomůcky (x škola poskytuje zdarma / zapůjčuje),
- výdaje na cvičební úbor do tělesné výchovy a sportovní obuv, přezůvky do školy, školní aktovku, pracovní oděvy a pracovní pomůcky pro učně,
- výdaje na zimní lyžařský a letní výcvikový kurz, školu v přírodě,
- výdaje na stravování ve školní jídelně, na dojíždění do školy, na ubytování studentů středních škol a učňů na internátu,
- školkovné, pokud není rodina od úhrady osvobozena,
- úplata za zájmové vzdělávání ve školském zařízení – školní družině, pokud byla zamítnuta žádost o osvobození od ní,
- výdaje na zefektivnění domácí přípravy či komunikace se školou (např. na pořízení počítače a softwaru, připojení na internet, jsou-li potřebné pro studium a dítě nemá možnost je využívat v dostatečném rozsahu ve škole)

MOP na vzdělání a zájmovou činnost dětí

Nejvyšší správní soud č. j. 4 Ads 90/2012 – 27, 4 Ads 91/2012 - 31 – MOP nelze přiznat na úhradu nákladů na ubytování v místě, kde se žalobkyně zdržuje z důvodu studia (na úhradu ubytování na kolejích)

Nejvyšší správní soud č. j. 4 Ads 162/2011 - 145, [Výběr NSS 1405/2012] – Úhradu správního poplatku za přijímací řízení na vysokou školu nelze podřadit pod žádný z důvodů pro přiznání mimořádné okamžité pomoci uvedených v § 2 odst. 3, 4, 5 a 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

MOP na vzdělání a zájmovou činnost dětí

Krajský soud v Ústí nad Labem ze dne 31.07.2014, čj. 78 Ad 23/2013 - 21

Dávka mimořádné okamžité pomoci [§ 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi] je dávkou jednorázovou a nenárokovou, a proto, aby mohlo být rozhodnuto o jejím přiznání v žádané výši, je nutné prokázat její opodstatnění po komplexním posouzení životní situace o tuto dávku. Je třeba rozlišovat mezi vznikem nároku na dávku mimořádné okamžité pomoci jako takového a mezi **vznikem nároku na konkrétní výši dávky** mimořádné okamžité pomoci [§ 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi].

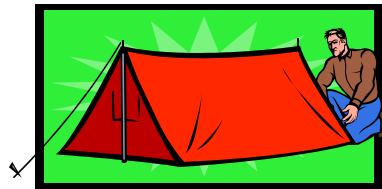
Žadatelka požádala o poskytnutí MOP ve výši 5.700,- Kč na školu v přírodě pro syna (3.700,- Kč školet, 2.000 na oblečení, obuv, kufr atd.). Úřad práce přiznal 2.000,- Kč jako MOP na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním, neboť částku 1.700,- Kč poskytla rodině škola jako **bezúročnou půjčku**.

MOP při ohrožení sociálním vyloučením

- str. 255 sborníku
- podmínky:
 - sociální vyloučení (nemá možnost se zapojit do běžného života společnosti) – v zákoně demonstrativně vyjmenovány situace (ale i např. osoby po opuštění terapeutické komunity)
 - osoba nemůže úspěšně řešit situaci vlastními silami / za pomoci blízkých (ale ÚP nepřihlíží ke společně posuzovaným osobám)
 - neuspokojivé sociální zázemí
 - nedostatek finančních prostředků
 - typicky po propuštění z VTOS (peníze na jídlo, cestu do místa bydliště, nocleh)
 - až do 1.000,- Kč s přihlédnutím k úložnému
 - lze přiznat i opakovaně

Dávky na bydlení - formy bydlení?

str. 156 a násl. sborníku

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

Příspěvek na bydlení

Doplatek na bydlení

Nemohu získat dávku

vlastnictví bytu

domov pro seniory

mobilheim

nájem bytu

stavba pro rekreaci

houseboat

podnájem bytu

nájem nebytového prostoru k bydlení

terapeutická komunita

ubytovna

výpůjčka bytu

nájem místnosti v bytě

užívání družstevního bytu

azylový dům

unimo buňka

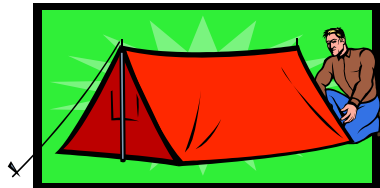
zahradní domek

noclehárna

služebnost bytu

obytný vůz

Formy bydlení

Příspěvek na bydlení

vlastnictví bytu
nájem bytu
užívání družstevního bytu

Doplatek na bydlení

podnájem bytu
ubytovna
azylový dům
terapeutická komunita
služebnost bytu
výpůjčka bytu
domov pro seniory
stavba pro rekreaci
nájem nebytového prostoru k bydlení
nájem místnosti v bytě

Nemohu získat dávku

unimo buňka
obytný vůz
zahradní domek

*mobilheim

*houseboat

noclehárna

Formy bydlení

Příspěvek na bydlení

- **pouze byt** zkolaudovaný (ZSSP zavádí definici bytu)

Doplatek na bydlení

- byt zkolaudovaný (ZPHN zavádí definici bytu)
- část bytu - **případ hodný zvláštního zřetele**
- zařízení sociálních služeb (domov pro seniory, azylový dům atd.)
- stavba pro rekreaci užívaná vlastníkem - **standardy kvality bydlení**
- jiný, než obytný prostor - **standardy kvality bydlení + případ hodný zvláštního zřetele**
- ubytovací zařízení - **podmínky z. o ochraně veřejného zdraví + případ hodný zvláštního zřetele**

Formy bydlení – právní titul

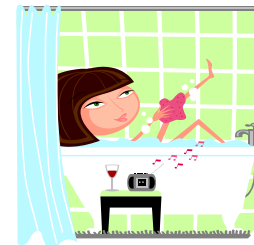
Případ VOP: Posuzování smlouvy podle obsahu (sp. zn.: 3788/2014/VOP)

Úřad práce je při rozhodování o žádosti o doplatek na bydlení povinen posoudit předloženou smlouvu o užívání bytu podle obsahu, nikoli podle označení. Předloží-li žadatel o doplatek na bydlení smlouvu o užívání bytu označenou jako podnájemní, která však obsahově splňuje náležitosti smlouvy nájemní, úřad práce by měl na smlouvu nahlížet jako na smlouvu o nájmu bytu.

Standardy kvality bydlení jiného než obytného prostoru a staveb pro rekreaci

- kontrolu provádí obecný stavební úřad na žádost úřadu práce podle zákona o kontrole
- pracovníci stavebního úřadu vstupují do obydlí pouze se souhlasem
- MMR - Metodická pomůcka k postupu stavebních úřadů podle § 33b ZPHN <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Uzemni-rozhodovani-a-stavebni-rad/Postup-stavebnich-uradu-dle-zakona-o-hmotne-nouzi>
- samostatně vymezený uzamykatelný prostor
- s minimálně jednou pobytovou místností
- svou polohou, velikostí a stavebním uspořádáním splňuje požadavky k tomu, aby se v něm zdržovaly a bydlely osoby (přiměřené užití vyhlášky o technických požadavcích na stavby)
- 8 m² (pokud je jedna místnost, tak 16 m², kuchyň 12 m²)
- světlá výška 2600 mm (2300 mm podkroví), chata 2500 mm (2300 mm)
- záchod a koupelna (u chaty záchod)
- osvětlení, větrání, vytápění...
- má neomezený přístup k pitné vodě

Případ hodný zvláštního zřetele pro přiznání doplatku na bydlení novela zákona účinná od 1. 6. 2017

- ÚP posuzuje (využívá informaci pověřeného obecního úřadu), zda osoba (SPO):
 - bez vážných důvodů opustila předchozí bydlení v bytě
 - je s obcí (místem běžně dostupným z obce), v níž má skutečný pobyt, spjata
 - výkon výdělečné činnosti v obci
 - vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání u KrP ÚP, v jejímž úz. obvodu se zdržuje
 - žije v obci s rodinou
 - nezaopatřené děti plní v obci povinnou školní docházku / studují
 - pobyt ze zdravotních důvodů
 - jiné významné důvody, které osobu k obci váží
- Normativní instrukce MPSV č. 10/2016
- má možnost v obci získat přiměřené bydlení – byt / pobytové zařízení sociálních služeb, je schopna ho udržet

Doplatek na bydlení - novela zákona účinná od 1. 6. 2017

- **oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů**
 - vyhlašuje se OOP
 - vznikne-li vlastnické právo / právo na užívání bytu / jiného než obytného prostoru / ubytovacího zařízení po vydání OOP – **není nárok na DnB**
 - OOP vydává a ruší **pověřený obecní úřad** v přenesené působnosti (po projednání s Policií ČR / OSPOD)
 - na žádost obce v jeho územním obvodu – v samostatné působnosti
 - žádost obsahuje identifikaci míst a odůvodnění (porušování veřejného pořádku, nepříznivé vlivy působící na děti, výskyt osob pod vlivem návykových látek)
 - námitky mohou podat pouze vlastníci nemovitostí v oblasti

Děkuji za pozornost!

www.ochrance.cz

www.eso.ochrance.cz – Evidence stanovisek ochránce

[www.facebook.com](https://www.facebook.com/ochranceprav): Veřejný ochránce práv – ombudsman

www.twitter.com/ochranceprav

Kancelář veřejného ochránce práv

Údolní 39

602 00 Brno

Czech Republic

00420 542 542 111